

MEZINÁRODNÍ MĚNOVÝ SYSTÉM

Základní definice - mezinárodní měnový systém

- ❖ Mezinárodní měnový systém – je souhrnem vzájemných vazeb mezi měnami a měnovými systémy jednotlivých zemí a oblastí.
- ❖ jak jsou organizovány vztahy mezi měnami
- ❖ propojenost ekonomik v rámci mezinárodního obchodu a pohybu kapitálu
- ❖ vzniká od 19. století

Mezinárodní finanční systém

- ❖ jak jsou organizované vztahy mezi jednotlivými měnami a národními měnovými systémy
- ❖ souhrn peněžních, platebních, měnových, úvěrových, kapitálových vztahů
- ❖ pevné vs. flexibilní kurzy
- ❖ právě vznik finančního systému vedl ke vzniku měnového systému

Jaké funkce by měl plnit mezinárodní měnový systém?

- ❖ (1) měnové kurzy
- ❖ (2) mezinárodní platby a transfery
- ❖ (3) mezinárodní pohyb kapitálu
- ❖ (4) mezinárodní měnové rezervy a globální likviditu

Mincovní unie

- ❖ Latinská mincovní unie: Francie, Belgie, Itálie, Švýcarsko 1865 - udržení měnového bimetalismu (zlato a stříbro)
- ❖ Skandinávská mincovní unie - usilovala o přechod ke zlatému standardu

Stříbrný a zlatý standard

- ❖ postupná institucionalizace měnových systémů
- ❖ vznik prvních mezinárodních organizací
- ❖ internacionalizace, růst obchodu
- ❖ první vlna globalizace
- ❖ zafixování obsahu měny ke drahému kovu

Zlatý standard

- ❖ Standard zlaté mince – měnový systém, pro který byla charakteristická volná ražba zlatých mincí, směnitelnost ostatních druhů peněz (zejména bankovek) za zlato a volný dovoz a vývoz zlata.
- ❖ Stabilitnost, základem je měna krytá zlatem
- ❖ Výhody standardu zlaté mince:
 - přirozená regulace množství peněz v oběhu
 - tendence k vyrovnanosti platebních bilancí

Meziválečné období

- ❖ volné kurzy, chaos ve vztazích
- ❖ snaha o obnovení zlatého standardu
- ❖ standard zlatého slitku
- ❖ standard zlaté devizy
- ❖ krize 30. léta

Bretton-woodský systém

Bretton-woodský měnový systém

- ❖ Bretton-woodský měnový systém byl mezinárodním měnovým systémem založeným na pevných devizových kurzech.
- ❖ Členské země Mezinárodního měnového fondu vyjadřovaly parity svých měn ve zlatě nebo v amerických dolarech. Změna parity (ústředního kurzu) o více než 10 % musela být konzultována s MMF. Devizové kurzy členských národních měn se pohybovaly v úzkých oscilačních pásmech $\pm 1\%$ od základní parity.

Bretton-wood

- ❖ základ uspořádání mezinárodních vztahů po druhé světové válce
- ❖ nejen měnový systém, ale také nově vznikající systém mezinárodních měnových institucí a celková institucionalizace mezinárodní ekonomiky
- ❖ od 1944 až do 70. let

Bretton-wood

- ❖ plán obnovy a poválečného uspořádání mezinárodních vztahů
- ❖ pokračující institucionalizace světové ekonomiky
- ❖ instituce: IMF a WB
- ❖ systém: fixní adaptabilní kurzy a směnitelnost dolaru za zlato
- ❖ neudržitelné - rozpad

Bretton-woodský systém

- ❖ mezinárodní měnový systém založený na pevných devizových kurzech
- ❖ zabráňuje výkyvům v měnách, stabilita, příznivé podmínky pro MO a pohyb kapitálu
- ❖ dolar směnitelný za zlato, všechny další měny vyjádřeny pevnou vazbou na dolar - změna parity o více než 10 % byla nutná konzultovat

Bretton-wood - role a pozice dolaru

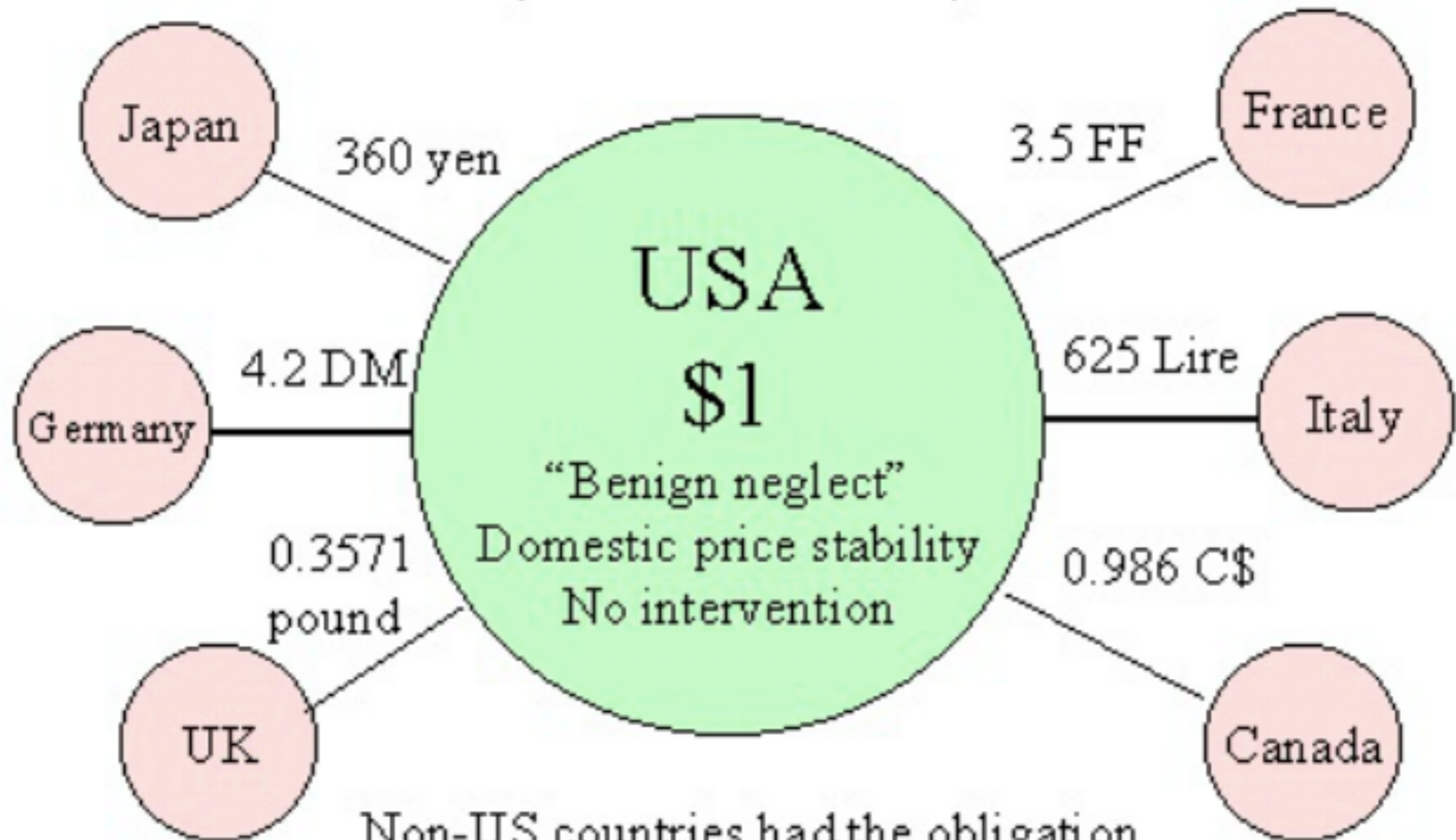
- ❖ americký dolar nejsilnější národní měnou, výsadní postavení díky ekonomické, vojenské a politické pozici USA ve světě
- ❖ závazek americké vlády volně směňovat dolary za zlato vládám a oficiálním měnovým institucím
- ❖ zlatý obsah dolaru (35 dolarů za 1 trojskou unci zlata)

Bretton-wood - další měny

- ❖ členské země MIMF se zavázaly, že budou udržovat kurz domácí měny v dané paritě k dolaru
- ❖ dané oscilační pásmo, 10 % změny nutno konzultovat
- ❖ stabilizace měnových kurzů k dolaru i k ostatním měnám

Bretton Woods: US Dollar at Center

(Rates are as of 1955)

Non-US countries had the obligation to intervene and fix exchange rates

Bretton-wood problémy

- ❖ nutná stálá cena zlata
- ❖ nutné stálé postavení dolaru
- ❖ nutnost kontrolovat množství dolaru ve světě
- ❖ návaznost na postavení USA

Bretton-wood problémy

- ❖ 50. / 60.léta tlaky na znehodnocení kurzu dolaru
- ❖ vnitřní ekonomické problémy USA, strukturální krize v 70.letech
- ❖ hospodářský růst v jiných zemích (Německo, Japonsko)
- ❖ americká vláda chtěla devalvovat, ale ostatní členové MMF nesouhlasili
- ❖ tlaky na změnu cen zlata
- ❖ vznik zvláštního fondu (zlatý pool) - intervence pro udržení ceny zlata na světovém trhu

Problém: přizpůsobovací mechanismus

- ❖ UK: expanzivní politika vedla k obchodním deficitům a k úsporné politice
- ❖ Německo: obchodní přebytek vedl k inflaci a následné úsporné politice
- ❖ USA: deficitní PB a odliv USD ze země, roste množství dolarů ve světě, ale USA nemají dostatek zlata, aby tohle bylo kryto

Problém: likvidita

- ❖ aneb množství zlata v ekonomice
- ❖ klesala produkce zlata, ale rostl světový obchod
- ❖ mezinárodní likviditu tak zajišťoval dolar, ale ten už vlastně nebyl krytý zlatem
- ❖ vznik SDR 1967

Problém: důvěra

- ❖ aneb jak moc je dolar krytý zlatem?
- ❖ dvě ceny zlata, spekulativní trh zlata, snaha ovlivnit cenu zlata London Gold Pool

Problém: USA

- ❖ výrazný poválečný růstu USA
- ❖ posilování amerického dolaru
- ❖ rozšíření dolaru ve světě jako světové měny
- ❖ silná americká ekonomiky je vlastně problém

Bretton-wood konec

- ❖ opuštění zlatého poolu 1968 - ukázalo na příliš nízkou cenu zlata - růst
- ❖ kurz dolaru vůči ostatním měnám byl nadhodnocený
- ❖ vznik dvojího trhu zlata
- ❖ 1971 konec směnitelnosti dolaru za zlato
- ❖ systém volně pohyblivých devizových kurzů

Bretton-wood důvody konce

- ❖ zlatý standard se změnil v podstatě na dolarový standard
- ❖ rovné postavení měn se změnilo na převahu USD
- ❖ pomalý a zpožděný růst zásoby peněz přinesl inflaci
- ❖ 15. 8. 1971 prezident Nixon oznámil ukončení směnitelnosti za zlato
- ❖ ještě dříve jiné země opustily fixní kurzy (Německo, Rakousko, Belgie, Nizozemí, Švýcarsko) a další následovaly

Mezinárodní měnový systém - proměny

- ❖ chaos: mince, soukromé bankovníctví
- ❖ decentralizace: zlatý, stříbrný, bronzový standard
- ❖ snaha o sjednocení: zlatý standard
- ❖ centralizace: Bretton-Wood
- ❖ decentralizace: floating
- ❖ pokračující decentralizace a chaos: kryptoměny
- ❖ <https://www.youtube.com/watch?v=8tNIqvSufJA>

Jak by měl vypadat současný mezinárodní měnový systém?

- ❖ potřebujeme centrálně řízený měnový systém?
- ❖ = měnový systém je veřejný statek
- ❖ redukce světových disbalancí
- ❖ záchranná síť
- ❖ internacionalizace měn

MIME

Mezinárodní měnové a finanční instituce

- ❖ Mezinárodní měnový fond (IMF / MMF)
 - založen 1944
 - sídlo ve Washingtonu, D.C.
 - cílem je podporovat spolupráci v měnových otázkách, rozvoj mezinárodního obchodu, růst hospodářství a zaměstnanosti, zavádění volné směnitelnosti měn, vyrovnávání platebních bilancí, vytvářet nové prostředky mezinárodní likvidity (jednotky SDR), pomáhat při řešení zadluženosti rozvojových zemí a při řešení finančních krizí.

Cíle MMF

- ❖ podpořit mezinárodní měnovou kooperaci
- ❖ zajistit rozvoj a vyrovnaný růst mezinárodního obchodu
- ❖ podpořit stabilní konvertibilitu měn
- ❖ pomoci s ustavením multilaterálního systému plateb
- ❖ poskytnout prostředky pro řešení nerovnováh platebních bilancí členských zemí

Mezinárodní měnový fond

- ❖ SDR
- ❖ pomoc zemím, které se dostanou do problémů s kurzem
- ❖ pomoc při řešení zadluženosti
- ❖ řešení finančních krizí
- ❖ poradenská a informační činnosti

MMF problémy - otázky

- ❖ legitimacy
- ❖ efektivita
- ❖ podmíněčnosti
- ❖ finanční kapacity
- ❖ udržitelnosti

MMF v současnosti

- ❖ členů: 189, sídlo: Washington, D.C.
- ❖ výkonná rada: 24 ředitelů z jedné země, nebo ze skupiny
- ❖ zaměstnanci: 2,700 z 148 zemí
- ❖ celkové kvóty: US 675 mld. (9 / 13 / 16), další prostředky na požádání: US 668 mld.
- ❖ největší půjčky (8 / 31 / 16): Portugalsko, Řecko, Ukrajina, Pákistán
- ❖ největší preventivní půjčky (9 / 8 / 16): Mexico, Polsko, Kolumbia, Maroko
- ❖ konzultace: 130 konzultací 2013, 132 v 2014, 124 v 2015

Hlavní 3 oblasti působnosti

- ❖ **(1) dohled (surveillance)** – monitoring ekonomického a finančního vývoje a politik v členských zemích a na globální úrovni; MMF dále poskytuje poradenství v oblasti měnové politiky
- ❖ **(2) finanční asistence (financial assistance)** – půjčování členským zemím s problémy v rámci platební bilance (nejedná se o dočasné financování ale o podporu opatření a reforem zaměřených na nápravu těchto problémů)
- ❖ **(3) technická asistence (technical assistance)** – poskytována vládám a centrálním bankám členských zemí MMF (jedná se o různá expertní školení).

SB

Mezinárodní měnové a finanční instituce

- ❖ Skupina Světové banky
- ❖ Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj IBRD
- ❖ Mezinárodní sdružení pro rozvoj IDA
- ❖ Mezinárodní finanční korporace IFC
- ❖ Agentura pro poskytování mnohostranných investičních záruk MIGA
- ❖ Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů ICSID

Skupina Světové banky

- ❖ Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD)
- ❖ Mezinárodní sdružení (asociace) pro rozvoj (IDA)
- ❖ Mezinárodní finanční korporace (IFC)
- ❖ Agentura pro poskytování mnohostranných investičních záruk (MIGA)
- ❖ Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů (ICSID)

Skupina Světové banky

- ❖ Skupina Světové banky si stanovila dva hlavní cíle do roku 2030
- ❖ ukončit extrémní chudobu = snížení podílu lidí, kteří žijí za méně než 1,9 USD na méně než 3 %
- ❖ podpořit společnou prosperitu na celém světě
zvýšením životní úrovně 40 % nejchudší části obyvatel v každé zemi

Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj IBRD

- založena 1944
- sídlo ve Washingtonu, D.C.
- cílem Banky je především přispívat k hospodářskému rozvoji ekonomicky slabších zemí podporou produktivních investic.
- financování poválečné obnovy
- přispívat k rozvoji ekonomicky slabších zemí
- dlouhodobé strukturální programy

Mezinárodní sdružení pro rozvoj IDA

- ❖ poskytuje úvěry chudým zemím
- ❖ HDP na obyvatele dle USD ročně
- ❖ úvěry jsou bezúročné a dlouhodobé
- ❖ projekty do školství, zemědělství, rozvoj venkova, zdravotnictví

Mezinárodní finanční korporace

IFC

- ❖ podpora rozvoje soukromého sektoru v rozvojových zemích
- ❖ právně i finančně nezávislá
- ❖ cizí zdroje, získává i úvěry od IBRD
- ❖ půjčky pro soukromé subjekty v rozvojových zemích bez vládních záruk

Mezinárodní agentura pro poskytování mnohostranných investičních záruk MIGA

- ❖ když komerční pojišťovna odmítne pojistit
- ❖ v rámci přílivu soukromého kapitálu do rozvojových zemí

Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů ICSID

- ❖ řešení investičních sporů mezi vládami a soukromými zahraničními investory
- ❖ dohoda, arbitráž

BIS

Mezinárodní měnové a finanční instituce

- ❖ Banka pro mezinárodní platby (BIS)
 - založena 1930
 - sídlo v Basileji
 - cílem Banky je především podpora měnové a finanční spolupráce centrálních bank – v oblasti měnové politiky, bankovní regulace a dohledu, řízení devizových rezerv, ekonomickém a měnovém výzkumu.

EUU a euro

Formování Hospodářské a měnové unie

- ❖ 1957 – založení EHS
- ❖ 1969 – Wernerův plán
- ❖ 1972 – systém měnového hada
- ❖ 1979 – Evropský měnový systém
- ❖ 1988 – Delorova zpráva
- ❖ 1991 – Maastrichtská dohoda
- ❖ 1.1.1999 – vznik EMU

Formování Hospodářské a měnové unie

Evropský měnový systém

- ❖ Cílem EMS bylo obnovit stabilní kurzové vztahy mezi měnami členských zemí ES.
- ❖ EMS se opíral o:
 - Evropskou měnovou jednotku ECU
 - Evropský kurzový mechanismus
 - Úvěrový mechanismus

Formování Hospodářské a měnové unie

Maastrichtská kritéria konvergence

- ❖ Deficit státního rozpočtu
- ❖ Výše státního dluhu
- ❖ Míra inflace
- ❖ Výše úrokových sazeb
- ❖ Účast v Evropském kurzovém mechanismu
- ❖ Nezávislost centrální banky

Ekonomické zhodnocení měnové unie - přínosy

- ❖ Eliminace kurzového rizika
- ❖ Zvýšení transparentnosti cen a trhu (tím i funkčnosti vnitřního trhu)
- ❖ Zjednodušení a zrychlení platebního styku
- ❖ Snížení transakčních nákladů
- ❖ Odpadnutí nepřímých nákladů spojených s kurzovými změnami (zjednodušení účetnictví, bankovních převodů...)
- ❖ Snížení devizových rezerv
- ❖ EURO se stalo významnou obchodní, investiční a rezervní měnou

Ekonomické zhodnocení měnové unie - náklady

- ❖ Ztráta devizového kurzu jako nástroje hospodářské politiky
- ❖ Redukce úlohy centrální banky (ztráta autonomie v oblasti měnové a kurzové politiky)

Současné problémy eura

- ❖ nedostatečná makroekonomická synchronizace
- ❖ nízké úrokové sazby - stoupající zadlužení
- ❖ nedostatečný makroekonomický dohled - posílení evropské ekonomické governance